

ROSSIYA–UKRAINA MOJAROSI SHAROITIDA SHAXSIY TARKIBNI JANGOVAR QUROLNI QO‘LLASHGA TAYYORLASH METODIKASI

Niyozov Samandar O‘ktamovich

*O‘R HX va MU MHO fakulteti O‘mumqo‘shin tayyorgarligi kafedrası
otish sikli katta o‘qituvchisi, dotsent, podpolkovnik, Samarqand shahri*

Annotatsiya: Mazkur maqolada shaxsiy tarkibni jangovar qurolni qo‘llashga tayyorlash metodikasining nazariy asoslari, zamonaviy jang sharoitida o‘t ochish va taktik tayyorgarlikning o‘ziga xos jihatlari tahlil qilinadi. Shuningdek, zamonaviy o‘quv texnologiyalari, trenajyorlar va psixologik tayyorgarlik elementlarining roli ko‘rib chiqiladi. Tadqiqot natijalariga ko‘ra, zamonaviy qurolli mojarolar sharoitida shaxsiy tarkibni tayyorlash tizimini takomillashtirishning asosiy yo‘nalishlari aniqlangan.

Kalit so‘zlar: jangovar tayyorgarlik, o‘t ochish tayyorgarligi, harbiy xizmatchilar, taktik tayyorgarlik, zamonaviy urush.

Harbiy xizmatchilarni jangovar qurolni qo‘llashga tayyorlash qurolli kuchlarning jangovar salohiyatini ta‘minlashning muhim omillaridan biri hisoblanadi. Har qanday harbiy bo‘linmaning samarali faoliyati askarlarning individual tayyorgarligi, ularning taktik vaziyatni to‘g‘ri baholash qobiliyati va qurolni samarali qo‘llash ko‘nikmalariga bog‘liq.

So‘nggi yillarda qurolli mojarolar xarakteri sezilarli darajada o‘zgardi. Zamonaviy janglarda yuqori texnologik vositalar, razvedka tizimlari va uzoq masofadan zarba beruvchi qurollar muhim rol o‘ynaydi. Rossiya–Ukraina mojarosi ushbu jarayonlarning yorqin namunasidir. Ushbu mojaro davomida jangovar harakatlar nafaqat an‘anaviy quruqlik operatsiyalari, balki axborot urushi, elektron qarama-qarshilik va texnologik ustunlik uchun kurash bilan ham tavsiflandi.

Mazkur sharoitda shaxsiy tarkibni tayyorlash tizimiga qo‘yiladigan talablar ham o‘zgarib bormoqda. Harbiy xizmatchilar nafaqat qurolni aniq qo‘llashni, balki murakkab va tez o‘zgaruvchan jangovar vaziyatlarda tezkor qaror qabul qilishni ham bilishlari zarur.

Mazkur maqolaning maqsadi — Rossiya–Ukraina mojarosi tajribasi asosida shaxsiy tarkibni jangovar qurolni qo‘llashga tayyorlash metodikasining asosiy elementlarini tahlil qilish hamda uni takomillashtirish yo‘nalishlarini aniqlashdir.

Zamonaviy jang sharoitida tayyorgarlikning nazariy asoslari

Harbiy tayyorgarlik tizimi harbiy pedagogika, taktika va harbiy

psixologiya tamoyillariga asoslanadi. Ushbu tamoyillar shaxsiy tarkibni samarali tayyorlash jarayonini tashkil etishda muhim ahamiyatga ega.

Birinchi navbatda, tizimlilik tamoyili muhim hisoblanadi. Ushbu tamoyilga ko'ra tayyorgarlik jarayoni izchil bosqichlardan iborat bo'lib, harbiy xizmatchilar avval nazariy bilimlarni egallaydi, keyinchalik esa amaliy mashg'ulotlar orqali ularni mustahkamlaydi.

Ikkinchi muhim tamoyil — amaliy yo'naltirilganlik. Zamonaviy harbiy tayyorgarlik tizimida mashg'ulotlarning asosiy qismi real jangovar vaziyatlarga maksimal darajada yaqin sharoitlarda o'tkaziladi.

Shuningdek, kompleks tayyorgarlik tamoyili ham muhim ahamiyatga ega. Bu tamoyilga ko'ra o't ochish, taktik, muhandislik va psixologik tayyorgarlik o'zaro integratsiyalashgan holda olib boriladi.

Zamonaviy harbiy tayyorgarlik tizimida yana bir muhim jihat — moslashuvchanlik hisoblanadi. Chunki jangovar harakatlar shakli va usullari tez o'zgarib bormoqda.

Rossiya–Ukraina mojarosining harbiy xususiyatlari

Rossiya–Ukraina mojarosi zamonaviy harbiy operatsiyalarning bir qator muhim xususiyatlarini namoyon etdi.

Birinchi xususiyat — uchuvchisiz uchish apparatlarining keng qo'llanilishi. Ular razvedka, kuzatuv va o't ochishni tuzatish vazifalarini bajaradi. Bundan tashqari, ayrim dronlar bevosita zarba berish vositasi sifatida ham ishlatiladi.

Ikkinchi xususiyat — artilleriya va uzoq masofali zarba berish vositalarining muhim roli. Zamonaviy janglarda artilleriya asosiy zarba beruvchi vositalardan biri bo'lib qolmoqda.

Uchinchi xususiyat — tankga qarshi vositalarning keng qo'llanilishi. Zamonaviy tankga qarshi raketa tizimlari zirhli texnikaga qarshi samarali kurash olib borish imkonini bermoqda.

Shuningdek, mojaroda radioelektron kurash vositalari ham faol qo'llanilmoqda. Ular aloqa va navigatsiya tizimlarini izdan chiqarishga qaratilgan.

Ushbu omillar jangovar tayyorgarlik tizimiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi va shaxsiy tarkibni tayyorlash metodikasini yangilashni talab qiladi.

O't ochish tayyorgarligi metodikasi

O't ochish tayyorgarligi harbiy xizmatchilarni qurol bilan ishlashga o'rgatishning asosiy bosqichi hisoblanadi. U quyidagi elementlarni o'z ichiga oladi:

qurol tuzilishini o'rganish;

xavfsizlik qoidalarini o'zlashtirish;

nishonga olish va otish texnikasini o'rganish;

turli sharoitlarda otish mashqlarini bajarish.

O'quv jarayonida oddiy mashqlardan boshlab murakkab taktik mashqlargacha bosqichma-bosqich o'tish tamoyili qo'llaniladi.

Zamonaviy tayyorgarlik tizimida quyidagi mashqlarga alohida e'tibor beriladi:

harakatlanayotgan nishonlarga otish;

cheklangan vaqt sharoitida otish;

turli pozitsiyalardan otish;

tungi sharoitda otish.

Taktik tayyorgarlik

Taktik tayyorgarlik harbiy xizmatchilarning jangovar vaziyatda harakat qilish ko'nikmalarini shakllantirishga qaratilgan.

Zamonaviy mojarolar tajribasi shuni ko'rsatadiki, kichik bo'linmalar — bo'lim va взвод darajasidagi guruhlar — mustaqil harakat qilishga majbur bo'lmoqda. Shu sababli ularning tayyorgarligiga alohida e'tibor qaratiladi.

Taktik tayyorgarlik quyidagi elementlarni o'z ichiga oladi:

hujum va mudofaa harakatlari;

shahar sharoitida jang olib borish;

manevr qilish va niqoblanish;

boshqa bo'linmalar bilan hamkorlik qilish.

Mashg'ulotlar odatda poligonlarda yoki maxsus tayyorlangan o'quv maydonlarida o'tkaziladi.

Zamonaviy o'qitish texnologiyalari

Zamonaviy harbiy tayyorgarlik tizimida turli innovatsion texnologiyalar keng qo'llanilmoqda.

Ulardan biri — trenajyor va simulyatorlardan foydalanish. Ular real jangovar vaziyatlarni modellashtirish imkonini beradi va o'quv jarayonini samarali tashkil etishga yordam beradi.

Bundan tashqari, virtual reallik texnologiyalari ham qo'llanilmoqda. Ular askarlarni murakkab taktik vaziyatlarda harakat qilishga o'rgatadi.

Shuningdek, raqamli nazorat tizimlari o't ochish jarayonini tahlil qilish va xatolarni aniqlash imkonini beradi.

Psixologik tayyorgarlik

Zamonaviy janglarda psixologik barqarorlik muhim ahamiyatga ega. Jang maydonidagi doimiy xavf, stress va jismoniy zo'riqish harbiy xizmatchilarning ruhiy holatiga ta'sir ko'rsatadi.

Shu sababli psixologik tayyorgarlik quyidagi yo'nalishlarni o'z ichiga oladi:

stressga chidamlilikni rivojlantirish;

tezkor qaror qabul qilish ko'nikmalarini shakllantirish;

jamoaviy hamkorlikni mustahkamlash.

Bunday tayyorgarlik askarlarning jangovar vaziyatda samarali harakat qilishiga yordam beradi.

Tayyorlash tizimini takomillashtirish yo‘nalishlari

Zamonaviy qurolli mojarolar tajribasi shaxsiy tarkib tayyorgarligi tizimini takomillashtirish zarurligini ko‘rsatmoqda.

Asosiy yo‘nalishlar quyidagilardan iborat:

zamonaviy texnologiyalarni keng joriy etish;

simulyatsiya tizimlaridan foydalanishni kengaytirish;

taktik tayyorgarlikni kuchaytirish;

psixologik tayyorgarlikni rivojlantirish.

Ushbu chora-tadbirlar harbiy xizmatchilar tayyorgarligi samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Xulosa.

Rossiya–Ukraina mojarosi zamonaviy urush olib borish usullarining sezilarli darajada o‘zgarganini ko‘rsatdi. Uchuvchisiz tizimlar, yuqori aniqlikdagi qurollar va radioelektron kurash vositalari jangovar harakatlarning asosiy elementlariga aylandi.

Bunday sharoitda shaxsiy tarkibni tayyorlash metodikasi ham zamonaviy talablar asosida takomillashtirilishi zarur. O‘t ochish, taktik va psixologik tayyorgarlikni kompleks ravishda rivojlantirish zamonaviy qurolli kuchlarning samarali faoliyatini ta’minlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR VA MANBALAR RO‘YXATI

1. Герасимов В.В. Ценность науки в предвидении // Военно-промышленный курьер. 2013. №8.
2. Слипченко В.И. Войны шестого поколения: оружие и военное искусство будущего. — Москва: Вече, 2002.
4. Богданов А.Н. Современные вооружённые конфликты и особенности их ведения // Военная мысль. 2020. №5.
5. Баранов А.В. Огневая подготовка подразделений сухопутных войск. — Москва: Воениздат, 2018.
6. Лобанов А.И. Тактика общевойскового боя. — Москва: Академия Генерального штаба, 2019.
7. Криворучко А.А. Применение беспилотных летательных аппаратов в современных вооружённых конфликтах // Военная мысль. 2021. №7.
8. Мартынов В.А. Боевая подготовка подразделений в современных условиях. — Москва: Военное издательство, 2017.
9. NATO. Lessons Learned from the War in Ukraine. — Brussels, 2023.